

BIOGRAFIA LINGÜÍSTICA DE LA
FAMÍLIA SZMIDT-SIERYKOW

ENTREVISTA ENREGISTRADA EN FORMAT AUDIO A
DOROTA T. SZMIDT SIERYKOW

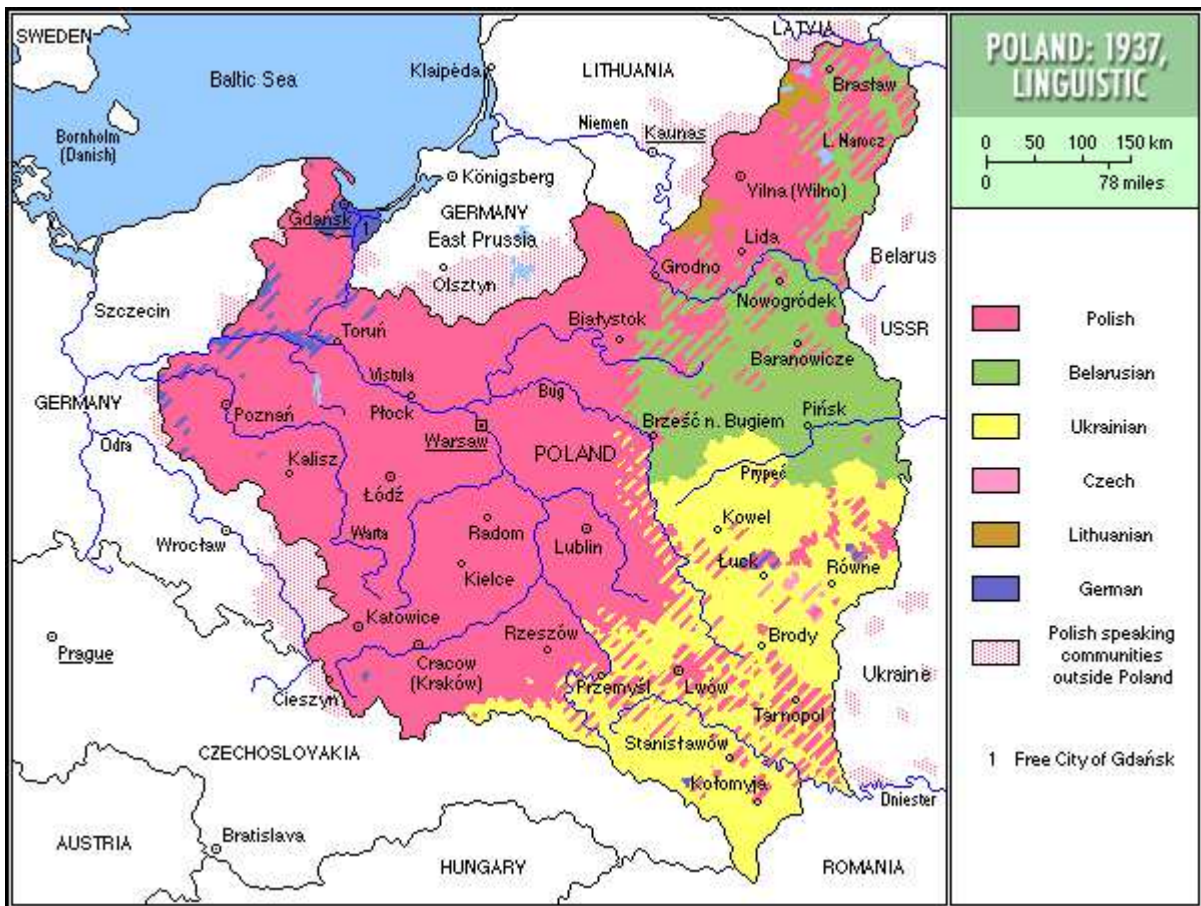
Per: Albert Badosa Roldós.

Introducció

Per realitzar aquesta biografia lingüística, he entrevistat Dorota Szmidt Sierykow, professora de la Universitat de Barcelona, de llengua polonesa, nascuda a Wrocław, Polònia. Dorota Szmidt Sierykow té una història familiar peculiar, relacionada amb temes com la diversitat, el plurilingüisme i la multiculturalitat, que hem cregut prou interessant per fer-ne una biografia lingüística. Així doncs, aquesta professora catalanopolonesa ens parlarà sobre la història de la seva família, i n'intentarem extreure la informació sobre les moltes llengües amb les que va conviure i també diverses reflexions derivades de la vida dels Szmidt i els Sierykow.

L'entrevista, en format audiodfònic, s'ha realitzat i enregistrat en polonès i s'ha transcrit i traduït al català.

Aquesta presentació en format de text ens dona la possibilitat de situar el lector de forma visual en els territoris del quals es parlarà. Així doncs, presentem un mapa lingüístic d'aquest fragment d'Europa del període entre les dues Guerres Mundials. Tota la zona marcada en diversos colors correspon a l'estat polonès. L'estat lituà i la Prússia Oriental estan en blanc.

Transcripció traduïda al català

Vostè té dos cognoms, Szmidt i Sierykow, i cadascun d'ells té la seva pròpia història, cert?

Sí, en efecte. Tinc dos cognoms: Szmidt que és un cognom de procedència germànica, concretament de la Prússia Oriental. En canvi el cognom Sierykow és un cognom de procedència russa, s'escriu en ortografia polonesa (la terminació "-ow" dels cognoms russos a Catalunya es transcriu "-ov").

Podríem començar pel primer cognom. D'on prové aquest cognom, Szmidt, i quina és la seva història?

Doncs, el cognom Szmidt és el cognom de la família del meu pare. Prové de la Prússia Oriental, i el registre més lluny arriba al meu rebesavi. Aquest rebesavi s'anomenava Leopold Schmidt i, nascut a la Prússia Oriental, en algun moment va comprar terres a Lituània, prop de la ciutat de Kaunas i allà es va casar amb una polonesa, de cognom Wojnowska. Van tenir tres fills que molt aviat es van quedar orfes i van ser educats per la família Wojnowska. D'aquí que el meu besavi, August Szmidt, ja estava bastant polonitzat. El seu cognom s'escribia aleshores en ciríl·lic: Шмидт, perquè aquelles terres, tant poloneses com lituanes, aleshores formaven part de Rússia (posteriorment, es va transcriure el cognom des del ciríl·lic al polonès, per això hi trobem el dígraf "Sz" que correspon a la lletra ciríl·lica inicial). Ell també es va casar amb una polonesa i els seus fills, entre ells el meu avi Władysław, ja es consideraven polonesos. Això de si es considerava polonès o no, ho dic perquè hi ha dubtes a la família si el besavi August es consideres de cap nacionalitat en especial. Malgrat ser educat per la família catòlica dels Wojnowski, ell no va canviar la seva religió protestant i tota la vida anava a una "kirche", on bàsicament anaven els alemanys, però no va tenir res en contra que la seva dona eduqués els fills en la polonitat i la religió catòlica. Torno a l'avi Władysław, un dels seus fills. En Władysław també es va casar amb una polonesa i, bastant indiferent pel que fa a l'identitat nacional i religiosa, tampoc no va tenir res en contra que la dona eduqués els fills en la polonitat i la religió catòlica. El seu fill, que és el meu pare, té clara la seva identitat polonesa però mostra molta sensibilitat amb altres identitats. Malgrat la gradual polonització de la família, la llengua alemanya es mantenia, s'estudiava, a la família. Això era bastant normal en aquells temps, en aquelles terres a Lituània, perquè allà hi vivien molts alemanys. Parlo de les terres de Kaunas, que és on vivien ells, i no pas de Vilnius que en aquella època encara formava part de Polònia, per la qual cosa Lituània mantenia una postura ressentida envers Polònia. Ho dic perquè això explica el fet que a l'estat lituà d'aquella època era prohibit parlar polonès al carrer i ensenyar el polonès als infants.

Continuem amb el segon cognom, doncs.

Pel que fa al segon cognom, Sierykow, és el cognom del meu avi matern. Més lluny no hi he pogut arribar amb els registres. Al meu avi matern no li agradava recordar el passat. Ell era rus de la regió caucàsica de Kuban. La seva família eren terratinents que descendien dels cosacs de Kuban. L'avi, que durant el conflicte bèl·lic de la Primera Guerra Mundial estava amb l'exèrcit rus en el front de Romania, va ser ferit. Es trobava en un hospital polonès quan va esclatar la Revolució russa i ja no va tornar a Rússia, ja que tota la seva família va ser enviada a Sibèria i allà van morir-hi. En va quedar una germana, amb la qual

més tard hi vam establir contacte. O sigui que l'avi es va quedar a Polònia i es va casar amb una polonesa, i d'aquest matrimoni en va néixer la meva mare.

Perquè els seus parents es van anar mudant tan sovint? Era normal en aquells temps?

Hem de pensar que en aquelles terres els moviments de la població ocorrien bastant sovint per causa de les freqüents guerres. Pel que fa a la meva àvia Florentina, polonesa, la mare del meu pare, va conèixer el seu marit, l'avi Władysław Szmidt, a Sant Petersburg. Ella es trobava a Sant Petersburg, perquè de petita hi va anar amb una germana i amics d'aquesta fugint del front que passava per la Polònia Central (era l'època de la Primera Guerra Mundial). A Sant Petersburg hi va viure tota la seva adolescència i part de la joventut, però explicava que sempre pensava tornar a Polònia. A Sant Petersburg va conèixer doncs el meu avi Władysław que hi era per estudis, allà es van casar i van anar junts a Lituània on vivia la família del meu avi, a Kaunas.

En canvi, pel que fa al meu avi rus, és a dir, el pare de la meva mare, en acabar els estudis (era enginyer geòmetra) treballava a Crimea. Era un noi jove, potser tenia uns 24 anys, quan va esclatar la Primera Guerra Mundial i va ser cridat a files al front romanès. A aquest front romanès, ferit, es va trobar en un hospital a Polònia. Quan es va acabar la Primera Guerra Mundial, i després de la Revolució, com ja he dit, no va voler tornar a Rússia. Es va casar amb una polonesa, també de la Polònia Central i van comprar terres a Volínia (regió de l'actual nord-oest ucraïnès, amb frontera amb Polònia). Es van mudar a Volínia perquè allà s'hi podia comprar terres més barates que a la Polònia Central, i s'hi van establir. Aquesta és la història d'aquells de la penúltima generació.

Per què més tard tots es van trobar a Wrocław, la ciutat on vaig néixer jo? Doncs perquè tots ells, abans de la Segona Guerra Mundial, vivien a les zones frontereres orientals que Polònia va perdre després de la guerra. És a dir, la família del meu pare vivia a Lituània (com a polonesos de la minoria ètnica) i la família de la meva mare a Volínia (ara part d'Ucraïna, però aleshores polonesa). Després de la Segona Guerra Mundial, Ucraïna ja no pertanyia a Polònia, i per això la majoria de polonesos d'aquests territoris es va mudar a l'occident de Polònia, al Nou Oest, als nous territoris que van ser presos als alemanys. Llavors Wrocław (abans de la Segona Guerra Mundial ciutat alemanya Breslau), va esdevenir una ciutat polonesa. La majoria dels polonesos de Lituània també es van traslladar a aquells nous territoris.

A Polònia es deia que aquesta ciutat va tornar a "la mare pàtria". Això d'alguna manera és cert, ja que aquests territoris des del començament de la història eren territoris de les "tribus" eslaves que més endavant van formar el regne de Polònia, i la ciutat de Wrocław va ser fundada precisament per polonesos (el primer bisbat de Wrocław). Després va passar a mans dels txecs, després dels alemanys, després dels austríacs, després de nou dels alemanys i finalment dels polonesos. És a dir, després de molts segles va tornar a Polònia. Mirant la història d'aquesta ciutat, podem dir que cada dos-cents anys, més o menys, canviava l'Estat al qual pertanyia. Després de la Segona Guerra Mundial aquests territoris van tornar a Polònia i s'hi van mudar precisament els polonesos que vivien als territoris fronterers de l'est que ja no pertanyien a Polònia. Per això, al final ambdues famílies es van trobar a Wrocław.

Em fa l'efecte que em repeteixo una mica, però aquesta història és una mica embolicada, així que potser cal repetir algunes coses...

I en relació a això, com pensa vostè que es definia la identitat en aquells temps?

Evidentment he de parlar dels territoris fronterers, ja que les meves famílies són d'aquests límits. Allà hi havia precisament multiculturalitat, i sobre aquesta multiculturalitat se'n parlava i escrivia molt. La literatura polonesa està plena d'autors que provenen d'aquests territoris fronterers. Per exemple Konwicki, Miłosz... per parlar només dels més importants, però n'hi va haver molts. Sembla com si aquesta multiculturalitat fos un catalitzador que despertés la creativitat d'aquesta gent. Sovint se n'ha parlat d'aquesta convivència entre diverses cultures que enriqueix i fecunda l'esperit.

Sabem que en aquests territoris fronterers del nord hi havia població no només lituana, alemanya, polonesa i russa, sinó que també hi havia caraites, tàrtars, hi havia jueus (en vivien molts en aquests territoris fronterers), a Ucraïna també població ucraïnesa, a Bielorússia bielorussa, i els polonesos a tot arreu barrejats. Podem anar una mica enrere i explicar per què hi havia tanta barreja ètnica. Això és un parèntesi que potser obrim després, però tornem a la teva pregunta. Els records dels meus pares i dels meus avis, són records molt positius, referint-se a aquesta convivència. Anaven a escoles amb nens que parlaven diferents llengües, tenien diverses cultures i religions. Hi havia la religió catòlica, protestant i l'ortodoxa, la jueva i també hi havia musulmans i els caraites...

En aquesta diversitat, heterogeneïtat, cadascú hi trobava el seu lloc i s'hi sentia prou còmode. El meu pare comenta sovint, per exemple, que quan era petit jugaven en diverses llengües. El meu pare és plurilingüe, parla quatre llengües directament des de la infantesa, ja que a casa s'hi parlava sobretot en polonès, però va anar a l'escola alemanya, després a la lituana, després a la russa i finalment a l'escola polonesa. Va anar a quatre escoles on la llengua vehicular era diferent en cadascuna d'elles. Sabia aquestes llengües també del pati: jugava amb nens alemanys, lituans, polonesos, russos... Tan sols no es podia parlar en polonès, ni al carrer ni al pati. Era pel motiu polític que ja he explicat: hi havia una prohibició explícita del govern lituà. Eren represàlies perquè la seva capital, Vilnius, encara formava part de Polònia. Generalment, els nens polonesos fora de casa es comunicaven en lituà. El meu pare amb la meva àvia hi parlava en rus al carrer, perquè ella no parlava lituà.

També recorda el meu pare que allò eren temps molt normals, de convivència pacífica i diu que després tot es va tornar estrany quan Hitler va arribar al poder a Alemanya, i els nens alemanys van començar a anar amb els uniformes de les Joventuts Hitlerianes i van començar a anomenar-los *porcs lituans*. Això ho recorda en alemany, el meu pare. Això va resultar incomprendible per a tots ells, el fet que de sobte aquells bons amics van embogir. La causa van ser les idees polítiques totalitaristes i bestials dels nazis. També la prohibició de parlar polonès al carrer de Lituània no era bona per la convivència, encara que es pugui entendre el ressentiment dels lituans envers Polònia perquè en el passat es va apropiat dels seus territoris i va minoritzar la seva llengua i cultura.

Pel que fa a la meva mare (ara passem a la família Sierykow, de l'avi rus), passava tres quarts del mateix. Recorda, allà a Volínia, una convivència molt agradable i pacífica entre la població, generalment ucraïnesa i polonesa. S'ha de posar entre parèntesi, no obstant, el fet que allà a Ucraïna la població polonesa era més rica que la ucraïnesa. I aquí hi ha una reflexió a afegir que veiem que es pot generalitzar a altres coordenades geogràfiques. Des del moment en el qual Ucraïna, Bielorússia i Lituània van incorporar-se a la Corona Polonesa (segles setze, disset i divuit, ja que va ser un procés), les classes altes lituanes,

ucraïneses i bielorrusses, és a dir els boiars, es van anar incorporant a la noblesa polonesa (reben escuts nobiliaris polonesos), és a dir, s'anaven convertint en noblesa polonesa. Un cop noble, la família es passava a la cultura polonesa. Els fills s'educaven en polonès, la llengua dels avis es deixava al poble ras. El poder estava a Varsòvia i la llengua que parla el poder té prestigi, per tant un encant irresistible... De fet, passava el mateix a Lituània, bona part dels terratinents eren de parla polonesa, encara que els cognoms indicaven la seva procedència lituana...

I així, abans de la Segona Guerra Mundial, aquells que eren més rics a Ucraïna parlaven polonès, mentre que els més pobres parlaven ucraïnès. I així va ser, fins que en temps de la Segona Guerra Mundial ja van començar els conflictes nacionals. Cap a l'any 1939 els ucraïnesos van començar a assaltar les propietats poloneses. Va ser una carnisseria, aquesta és la paraula. Van tallar colls, van violar... una cosa espantosa. Quan van començar aquests atacs, els polonesos evidentment van començar a fugir amb les maletes a Polònia. La meua mare també diu que tenia molt bones amigues ucraïneses fins el moment quan va començar la barbàrie.

T'he contestat a la pregunta sobre les identitats de manera una mica indirecte perquè la identitat lingüística i cultural és un concepte una mica complex. Hi havia gent que es reconeixia en una sola identitat, n'hi havia que sentien més d'una i n'hi havia que eren completament indiferents a aquesta identificació i deien "jo soc d'aquí"... I tot anava bé mentre els deixaven viure tranquil·lament...

I què es pot considerar positiu de llavors, relacionat amb la diversitat, la barreja cultural, la llengua...?

El que era positiu era que aquesta convivència, mentre era pacífica, enriqueix tothom. Tal i com el meu pare sabia quatre llengües, aquestes quatre llengües les sabia tothom a Lituània, sobretot els nens, des de la infantesa. La meua àvia era de les poques excepcions perquè només sabia rus i polonès (va arribar a Lituània ja d'adult) i perquè el govern lituà prohibia parlar polonès al carrer, es va entossudir i no va voler aprendre el lituà. El pare del meu avi (aquí em remunto més enrere), és a dir el meu besavi, tenia un càrrec al departament de mercaderies als ferrocarrils a Kaunas i sabia totes les llengües que s'hi usaven, fins i tot l'jidisch. És a dir que allò positiu era que sabien totes les llengües que es trobaven en aquell territori i les usaven sense cap problema. Això era enriquidor: aquestes formes de vida plurals, perquè se sap que cada llengua porta amb ella una altra cultura. O sigui que la part positiva era l'enriquiment cultural i la tolerància necessària per a una convivència pacífica.

La part negativa... de ben segur que hi havia conflictes, però a un nivell baix com ara hi poden haver conflictes entre els seguidors de partits polítics de dretes i d'esquerres, entre els seguidors de clubs de futbol rivals... depèn si hi ha cultura de convivència o no. Sabem que hi havia sovint conflictes amb els jueus, però crec que sobretot a la Polònia Central on era més fàcil que s'exacerbessin els conflictes d'aquesta mena (segurament heu sentit parlar dels "pogroms" dels jueus a Ucraïna, però això es refereix als temps tsaristes, quan tots aquells territoris formaven part de Rússia). Ara, també em sembla que la culpa sempre és de la pobresa i falta d'educació. Convivien més pacíficament els polonesos rics amb els jueus rics que els polonesos pobres amb els jueus pobres. És a dir: quan hi ha pobresa, hi ha conflictes. Aquesta és la meua visió d'aquests problemes.

En canvi, pel que fa als territoris fronterers (perquè això últim passava sobretot a la Polònia Central), potser era diferent pel fet que allà no només hi havia polonesos i jueus, sinó a banda d'aquests hi havia altres nacionalitats. Potser aquesta barreja solucionava alguna cosa, ja que d'alguna manera tot s'estabilitzava. Tots contra tots potser ja seria massa.

He dit abans que potser caldria aclarir alguns fets històrics. Parlo dels territoris de Bielorússia, Ucraïna i Lituània que pertanyien a Polònia i molta gent pot pensar que potser els polonesos van quedar-se aquestes terres a través d'alguna conquesta, alguna invasió, No va ser així. Va ser una unió de Polònia i Lituània [el Principat de Lituània ja posseïa els territoris ucraïnesos i bielorussos des de la baixa Edat mitjana]. El príncep lituà es va casar amb la reina polonesa (una mica com la corona catalanoaragonesa). Al principi era la Unió de les Dues Nacions, així s'anomenava el nou estat. Després es va convertir en una unió més interrelacionada políticament i es va acabar anomenant simplement Regne de Polònia. I penso que això fou un error que va provocar problemes futurs. El millor hagués estat que cadascuna d'aquestes nacions hagués conservat la seva pròpia identitat política. Desgraciadament, no va ser així i més tard vam tenir conflictes.

I podríem afirmar que la tolerància era diferent abans de la Segona Guerra Mundial i després d'aquesta?

Bé, és una mica complex. O sigui, després de la Segona Guerra Mundial tot va canviar, ja que en aquests territoris ucraïnesos, bielorussos i lituans hi van quedar pocs polonesos. El gruix de la població polonesa es va traslladar als nous territoris de l'oest. Principalment a la Baixa Silèsia (Wroclaw, Opole...) s'hi van traslladar els polonesos d'Ucraïna i Bielorússia. A Pomerània s'hi va mudar principalment la població que venia de Lituània. Van passar pel Pas del Nord, vorejant el mar. Es van establir a Toruń, a Bydgoszcz, també a Gdańsk, Gdynia, Sopot, Kołobrzeg, Szczecin... Així que els territoris de l'oest van ser ocupats per la població de l'est. La Polònia Central es va mantenir principalment amb la mateixa població central.

Així doncs, pel que fa a aquesta multiculturalitat de postguerra, és evident que va resultat reduïda. Pel que fa als nous territoris occidentals, s'hi van quedar alguns alemanys, però no se'n parlava gaire. Se'ls anomenava "autòctons", no "alemanys". La majoria dels alemanys, però, va ser expulsada. Alguns van fugir abans de ser expulsats, i alguns, pocs, es van quedar, no volien marxar, havien nascut en aquelles terres.

S'ha d'entendre en aquest punt els polonesos [que anomenaven "autòctons" els alemanys de la nova Polònia occidental], ja que la paraula "alemany" sonava malament després de la guerra. Així doncs, no es parlava de minories. I es podria dir que després de la Segona Guerra Mundial hi havia una tendència, política, crec, que tenia per objectiu l'homogeneïtzació i unió de l'esperit, del sentiment nacional polonès. I jo diria que encara avui en dia hi ha molta gent que te aversió de parlar de minories a Polònia. A Caixúbia al nord de Polònia) hi ha la llengua caixuba, una llengua eslava diferent del polonès (per cert, la va estudiar una professora d'aquesta casa: la Dra Agnieszka Mejnartowicz) però encara molts polonesos consideren que és un dialecte (entre ells alguns filòlegs...). I, pel que fa a les altres minories, malgrat les reticències d'alguns, els alemanys descendents d'aquells "autòctons" ja tenen les seves comunitats reconegudes, la seva premsa en alemany... també es parla de les comunitats dels Roms, dels Łemkowie (un altre poble eslau oriental, present al sud de Polònia) i fins i tot de la identitat pròpia dels Silesians (de l'Alta Silèsia).

O sigui que, malgrat els esforços per homogeneïtzar, les identitats es mantenen i ressurgeixen, tot torna a la normalitat si les condicions són adequades. I també queda el record de la convivència multicultural dels Confins Orientals de Polònia (com s'anomenen aquests territoris de l'est que abans estaven dins les fronteres de Polònia), el record d'aquelles generacions dels meus pares i els meus avis. I aquest record viu també en nosaltres. Precisament n'estic força assabentada del fet que sóc d'una família multicultural, Aquest esperit, aquesta manera d'entendre totes les cultures i aquesta major tolerància, pel que fa a les diverses cultures i també religions. Encara que els meus pares siguin catòlics, el seu catolicisme és completament diferent al de la Polònia Central. Ara, què passa amb les generacions més joves que jo? No ho sé...

La gent generalment sabia moltes llengües o aquest fet només és una particularitat de la seva família?

No, penso que tots, als territoris fronterers, sabien moltes llengües. Potser a Lituània més que a Ucraïna, perquè a Ucraïna hi havia sobretot població polonesa i ucraïnesa, i també la jueva. Eren territoris bastant agrícoles, o sigui que generalment hi havia pagesia, la gent posseïa terres o les treballava. En canvi a Lituània hi havia molts alemanys que es dedicaven al comerç, aquest atreïa poblacions molt diverses per la qual cosa allà hi havia més llengües, principalment el lituà, polonès, rus, alemany... I tal i com recorda el meu pare, tots els de la seva generació usaven aquestes quatre llengües. Per això penso que sí, tots les sabien. Pel que fa a Volínia, la meva mare per part del pare parlava rus, de mare polonès i també ucraïnès, llengua de les amigues. Molts jueus tenien els comerços en tots aquests territoris orientals, però la seva llengua era d'un accés més difícil. Pocs no jueus la coneixien. A més, a les zones frontereres hi havia també terratinents russos. O sigui que allà hi havia bàsicament les tres llengües eslaves i el jiddisch, sense l'alemany. I penso que no era només una particularitat de la meva família, als territoris dels Confins Orientals tots sabien més o menys, com a mínim, les llengües eslaves que s'hi parlaven.

Si comparem la Polònia de post-guerra i d'ara en aquest aspecte, cal dir que és bastant popular el fet d'estudiar llengües. No sé si és per un esperit pràctic dels nadius d'una llengua "minoritària" que pensen que han d'estudiar idiomes per tal de tenir sortida al món, o si és més aviat un fet cultural, és a dir un costum social de voler saber llengües. La meva tieta, per exemple, va estudiar durant un temps italià, perquè li agradava, i després va dir "ara hauria d'estudiar francès", i va anar un any o dos a classes de francès. Als 84 anys es va posar a estudiar l'anglès... El meu pare també és un bon exemple, perquè ell ja sabia quatre llengües, però evidentment després, a l'escola secundària, va començar a estudiar llatí, francès... En temps de la guerra va estudiar italià perquè en algun lloc va trobar un manual alemany d'autoaprenentatge. Després castellà, també pel seu compte, i després portuguès i grec. Tot això com a autodidacta, a casa, amb disciplina, quaderns d'exercicis i la ràdio (hi havia cursos a la radio). Així que quan em vaig casar amb el meu marit, català, el meu pare hi va poder parlar còmodament en castellà. El fet és que estudiar llengües era un tipus de "hobby" i penso que això encara es manté a Polònia.

Quines pensa vostè que són les diferències entre l'Europa de l'Est i l'Europa Occidental, en relació a la diversitat...

En el sentit de plurilingüisme i multiculturalitat?

Exactament.

Doncs com ja he dit, en aquella Polònia de postguerra hi havia la tendència de no parlar de les minories. Es parlava només de la cultura polonesa. En aquest punt m'agradaria explicar una mica el per què d'aquella tendència a donar tanta importància a la unió del sentiment nacional polonès perquè no era només una qüestió de política centralista del govern. Ens hem de remuntar al segle XVIII, segle en el qual Polònia va perdre la independència. El territori polonès va resultar dividit entre tres estats: Rússia, Àustria i Prússia, i durant gairebé un segle i mig, uns 120 anys, Polònia no va existir com a estat independent. Tanmateix, els polonesos que poblaven les terres annexionades per Rússia, Àustria i Prússia no es van deixar assimilar, ni en unes quantes generacions. Hi havia revoltes periòdiques contra els estats "annexionistes".

Molt es va lluitar, doncs, per l'assoliment de la independència, per mantenir aquest esperit de la llengua i la cultura poloneses al territori propi. El patriotisme, ja se sap, estava molt inflat, però donava peu a aquest manteniment cultural. I aquest esperit patriòtic es va mantenir després de la Segona Guerra Mundial, per inèrcia dels segles (els patriotes polonesos van aconseguir que Napoleó, quan va envair Rússia va crear un germen d'Estat polonès, el Regne de Polònia, que després de la Primera Guerra Mundial va permetre formar de nou la Polònia independent) i reforçat pel fet que ens van ficar per força en el bloc soviètic. En la Polònia en l'era soviètica, els polonesos seguien amb la lluita per la independència. Això a nivell popular, però aquest sentiment es trobava en la mateixa via que la política del govern per qui segurament era més fàcil gestionar un estat-nació. Sigui dit de pas que segurament molts governs al món tenen aquesta temptació... els totalitaris ho poden imposar, els que volen tenir la imatge de demòcrates, però no ho son, utilitzen tots els subterfugis possibles per aconseguir-ho i s'amaga l'existència de les minories nacionals. En fi, tornant a la Polònia de la postguerra, el patriotisme polonès estava a l'ordre del dia i no es parlava de les minories.

Actualment hi ha també un altre fenomen a Europa: hi tenim molta població d'altres cultures, del Nord d'Àfrica, molts turcs a Alemanya... Hi ha molta immigració. La problemàtica és diferent que en els territoris fronterers on tota la població estava barrejada des de feia segles. La gent hi naixia, hi vivia i moria en la cultura dels seus pares. Aquí, ara, hi ha gent que ve només per treballar un temps, enviant els diners a les famílies que s'han quedat al país d'origen i altra gent que ve per buscar un futur millor pels seus fills. Dels fills, suposo que uns s'integraran, considerant la cultura d'origen com un valor afegit, i altres constituïran minories. Hi ha segurament factors sociològics i econòmics que tenen el paper fonamental en aquesta problemàtica, tot i que hi ha unes persones que s'assimilen més fàcilment i altres menys. Ho veig clarament en la colònia polonesa d'aquí, sense anar més lluny...

I per tornar encara una mica a la seva experiència familiar, quin bagatge s'emporta vostè d'aquesta família tant especial?

El bagatge seria aquest: d'una banda, la tolerància i la comprensió d'altres cultures i religions, tot i que personalment crec que els poders religiosos solen complicar enormement el problema exacerbant els sentiments religiosos i, sovint, impeding la integració. D'altra banda, i això es basaria més aviat en l'experiència pròpia d'immigrant, tot i que el meu avi rus també ho deia, crec que com més ben integrat estàs a la comunitat d'acollida, més feliç hi vius. I això no treu res de la teva identitat d'origen. Al nostre cervell hi ha lloc per a moltes llengües i moltes identitats.

Moltes gràcies.